

Білоцерківський національний аграрний університет

Соціально-гуманітарний факультет

Круглий стіл до дня Європи

**«Європейський вимір відновлення України: міжнародно-правові механізми,
інструменти та виклики»**

В межах роботи гуртка «Актуальні проблеми міжнародного права»

(електронне видання)

5 травня 2026 рік

м. Біла Церква

юридичних клінік України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про безоплатну правову допомогу». Київ, 2012. С. 24.

3. Закон України «Про безоплатну правову допомогу» від 2 червня 2011 р. № 3460-VI // Відомості Верховної Ради України. 2011. № 51. Ст. 577.

4. Наказ Міністерства освіти і науки України № 592 від 03.08.2006 р. URL: [Законодавство України](#) (дата звернення: 20.12.2025).

УДК: 342.7

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Звонарьов О. Ю., к.ю.н., доцент
кафедри публічно-правових дисциплін
Соціально – гуманітарний факультет
Білоцерківський національний аграрний університет

Повномасштабна збройна агресія Російської Федерації проти України стала серйозним викликом для сучасної системи міжнародного гуманітарного права (далі – МГП). В умовах триваючого міжнародного збройного конфлікту особливої актуальності набуває питання ефективності реалізації норм МГП, спрямованих на захист цивільного населення, обмеження засобів і методів ведення війни, а також забезпечення відповідальності за серйозні порушення міжнародного права. Російсько-українська війна продемонструвала не лише важливість гуманітарно-правових механізмів, але й значні проблеми їх практичного застосування.

Основу міжнародного гуманітарного права становлять Женевські конвенції 1949 року та Додаткові протоколи до них, які закріплюють принципи гуманності, розрізнення, пропорційності та необхідності. Відповідно до цих норм, сторони конфлікту зобов'язані розмежовувати цивільні та військові об'єкти, утримуватися від невідповідних атак, забезпечувати гуманне поводження з військовополоненими та

цивільним населенням. Однак практика російської агресії свідчить про систематичне порушення зазначених принципів. Зокрема, масовані ракетні удари по житловій та критичній інфраструктурі України є свідченням нехтування принципом розрізнення між цивільними та військовими об'єктами.

Однією з ключових проблем реалізації МГП є масове порушення російською федерацією норм щодо захисту цивільного населення. Обстріли лікарень, шкіл, енергетичних об'єктів та житлових кварталів призводять до значних людських жертв і гуманітарних катастроф. Такі дії суперечать вимогам міжнародного гуманітарного права та можуть кваліфікуватися як воєнні злочини. У цьому контексті особливого значення набуває питання ефективності міжнародних механізмів реагування на грубі порушення МГП.

Суттєвою проблемою є також складність документування та кваліфікації міжнародних злочинів в умовах активних бойових дій. Доступ до окупованих територій часто є обмеженим, що ускладнює збір доказів та встановлення осіб, причетних до вчинення воєнних злочинів. Разом із тим належна фіксація фактів порушення міжнародного гуманітарного права є необхідною умовою для подальшого міжнародного кримінального переслідування винних осіб.

Окремої уваги потребує проблема відповідальності за порушення норм міжнародного гуманітарного права. Попри існування міжнародних судових інституцій, механізми притягнення винних до відповідальності залишаються недостатньо ефективними. Міжнародний кримінальний суд, спеціальні слідчі комісії та національні правоохоронні органи здійснюють розслідування міжнародних злочинів, однак практична реалізація принципу невідворотності покарання значною мірою залежить від міжнародної політичної волі та співробітництва держав.

Важливою проблемою є також захист військовополонених та цивільних осіб на тимчасово окупованих територіях. Факти катувань, незаконного утримання, насильницьких зникнень, депортації цивільного населення, у тому числі дітей, грубо

порушують положення Женевських конвенцій. Такі дії мають ознаки серйозних порушень міжнародного гуманітарного права та можуть кваліфікуватися як злочини проти людяності.

Російсько-українська війна також актуалізувала питання адаптації міжнародного гуманітарного права до сучасних форм ведення війни. Використання безпілотних літальних апаратів, кібероперацій, інформаційних технологій та високоточної зброї створює нові виклики для правового регулювання збройних конфліктів. Чинні міжнародно-правові норми не завжди враховують специфіку сучасних воєнних технологій, що потребує подальшого розвитку гуманітарного права.

Не менш важливим є питання імплементації норм міжнародного гуманітарного права у національне законодавство України. У сучасних умовах важливого значення набуває гармонізація кримінального законодавства України з положеннями міжнародного кримінального права та забезпечення ефективного механізму розслідування міжнародних злочинів. Поряд із цим необхідним є підвищення рівня підготовки військовослужбовців та працівників правоохоронних органів у сфері застосування норм МГП.

Таким чином, російсько-українська війна виявила низку серйозних проблем реалізації норм міжнародного гуманітарного права: систематичні порушення принципів МГП державою-агресором, недостатню ефективність міжнародних механізмів відповідальності, труднощі документування міжнародних злочинів, а також необхідність адаптації гуманітарного права до сучасних форм ведення війни. Вирішення зазначених проблем потребує консолідації міжнародних зусиль, удосконалення механізмів міжнародної кримінальної юстиції та подальшого розвитку міжнародного гуманітарного права.

ЗМІСТ

Сокиринська О. А. ЗАКОННІ ВІЙСЬКОВІ ЦІЛІ	3
Бровко Н.І. БЛАГОДІЙНІСТЬ ЯК ПРОЯВ ГУМАНІЗМУ ТА ЇЇ РОЛЬ У РОЗБУДОВІ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ.....	5
Макарчук В. В. РОЛЬ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІР.....	9
Сімакова С. І. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КОНТРАБАНДИ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ В УКРАЇНІ І.....	12
Малишко І. В. КОНФЛІКТОЛОГІЧНИЙ ВИМІР ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ ТА МЕХАНІЗМИ ВРЕГУЛЮВАННЯ СУСПІЛЬНИХ КОНФЛІКТІВ	15
Терещук М. М. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖДЕРЖАВНИХ ІНСТИТУЦІЙ ЄВРОПИ.....	17
Настіна О. І. ЮРИДИЧНІ КЛІНІКИ В УКРАЇНІ: ОСВІТНЯ, СОЦІАЛЬНА ТА ПРАВОЗАХИСНА ФУНКЦІЇ	20
Звонарьов О. Ю. ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ.....	23
Тимощук О. Г. ПРАВОВІ ВИКЛИКИ СТРАХУВАННЯ ВОЄННИХ РИЗИКІВ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ: АДАПТАЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ПІДХОДІВ.....	26
Клочко В.М. НАЗК, ЯК ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОРГАН ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ: УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД У СФЕРІ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЙНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ	29
Пахомова А.О. СУД ПРИСЯЖНИХ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ: ЄВРОПЕЙСЬКА ПРАКТИКА ТА ОРІЄНТИРИ ДЛЯ УКРАЇНИ.....	33